

Pani
Katarzyna Nowakowska
Wiceministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej, w nawiązaniu do ustaleń poczynionych podczas spotkania z Panią w dniu 25 listopada 2024 r. – przedstawia propozycje i rekomendacje dotyczące niezbędnych zmian w sprawie zadań realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej (JOPS) w sytuacjach kryzysowych, stanach nadzwyczajnych, w tym w stanie klęski żywiołowej lub ekologicznej, lub gdy istnieje możliwość wystąpienia takiej sytuacji. Ww. propozycje i rekomendacje wynikają z pracy dwóch niezależnych zespołów eksperckich: PFZPSiPS oraz BiC UJ. Obejmują one zagadnienia tożsame oraz oryginalne, będące niekiedy dopełnieniem/rozwinięciem wybranych kwestii funkcjonowania pomocy społecznej zorientowanej na zapobieganie kryzysom. Taki kształt dokumentu wynika więc z niezależnych obszarów analizy: profesjonalno-związkowej oraz badawczo-aplikacyjnej. Tym samym podkreślamy metodologiczną siłę rekomendacji, które oczywiście w dalszych pracach powinny zostać przedyskutowane oraz uwspólnione na potrzeby dalszych prac legislacyjnych, w tym oszacowane odnośnie ich kosztochłonności.

Część I - Szczegółowe propozycje rozwiązań ze strony Polskiej Federacji Związkowej Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej:

1. Postulujemy, by na podstawie nowych i przyjętych przepisów, każdy wojewoda miał obowiązek utworzenia stałego zasobu rezerwowego pracowników socjalnych i innych pracowników pomocy społecznej w danym województwie, a pozostających do wyłącznej dyspozycji wojewody na wypadek wystąpienia ww. sytuacji kryzysowych.
2. Z ww. pracownikami, którzy dobrowolnie zgłaszaliby się bezpośrednio do wojewody, zawierana byłaby na ich wniosek umowa i przysługiwałyby im comiesięczny dodatek za pozostawanie w stanie gotowości oraz odrębnie - wynagrodzenie z tytułu faktycznych działań zleconych przez Wojewodę w sytuacji wystąpienia ww. stanów kryzysowych.
3. Pracownik wchodzący w zasób rezerwowy wojewody zachowywałby uprawnienie do wynagrodzenia i wszystkich uprawnień pracowniczych na czas oddelegowania do działań w sytuacji kryzysowej.
4. Pracownicy pozostający w zasobie rezerwowym wojewody wykonywaliby pracę w systemie zadaniowego czasu pracy.
5. Wojewoda zobowiązany byłby organizować i zabezpieczać m.in.: transport, zakwaterowanie i żywienie, a także sprzęt oraz środki ochrony osobistej niezbędne do wykonywania zleconych przez siebie zadań w sytuacji kryzysowej.

6. Według proponowanego rozwiązania - wojewoda w sytuacji wystąpienia jednego z ww. stanów, mógłby na czas oznaczony wyznaczyć kierującego jednostką organizacyjną pomocy społecznej, w szczególności gdy uzasadnione jest to potrzebami koordynowania działań pomocowych.
7. Wojewoda zobowiązany byłby organizować szkolenia pracowników pozostających w jego zasobie rezerwowym m.in. w zakresie działań w sytuacjach kryzysowych i nadzwyczajnych, w tym w zakresie kooperacji z innymi służbami (nie rzadziej niż raz na rok). Za okres szkolenia pracownik zachowywałby prawo do wynagrodzenia i innych uprawnień pracowniczych.
8. Pracownikom socjalnym przysługiwałaby natychmiastowa pomoc innych służb, organów i instytucji w ww. sytuacjach.
9. W skład zespołów zarządzania kryzysowego na poszczególnych szczeblach, powoływani byłiby obowiązkowo: pracownik socjalny lub pracownik pomocy społecznej. JOPS mógłby powoływać swoje zespoły zarządzania kryzysowego w zakresie koordynacji działań związanych z udzielaniem pomocy socjalnej.
10. JOPS zobowiązany byłby do opracowania i wdrożenia wewnętrznych procedur na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej lub nadzwyczajnej, które w szczególności obejmują: triage, wyznaczanie koordynatora, zasady udzielania pomocy, organizację i szkolenia dotyczące interwencji kryzysowych.
11. Regionalny ośrodek polityki społecznej organizowałby pomoc psychologiczną (postraumatyczną) oraz superwizję dla pracowników z terenów objętych działaniami, o których mowa.
12. Postulujemy też wprowadzenie zmiany w ustawie o pomocy społecznej, zgodnie z którą - gdy liczba objętych pomocą w związku z ww. sytuacją kryzysową, stanem nadzwyczajnym, w tym w stanie klęski żywiołowej lub ekologicznej byłaby większa bądź równa np. 1/10 mieszkańców – możliwe byłoby wprowadzenie szczególnych zasad udzielania pomocy o której mowa (zasilek celowy, praca socjalna), w tym w zakresie kolejności rozpatrywania wniosków i terminów. Wyłączeniu podlegałyby wtedy przepisy k.p.a. w zakresie tych terminów.

Cześć II - Rekomendacje dotyczące zwiększania poziomu gotowości jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na wypadek sytuacji kryzysowych, które to rekomendacje są wynikiem badań prowadzonych od kwietnia 2022 r. w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach projektu *Instytucje pomocowe – perspektywa uważności na traumę realizowanego w Behaviour in CRISIS LAB JU we współpracy z przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, a które to propozycje przyjmuje i popiera Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej.*

Wskazane rekomendacje dla polityki gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej oraz zmniejszania ryzyka związanego z katastrofami humanitarnymi określają warunki minimalne, które powinny zostać spełnione, aby zagwarantować profesjonalny udział organizacji pomocy społecznej w przeciwdziałaniu sytuacjom kryzysowym i minimalizować negatywne konsekwencje pracy w warunkach traumatyzujących.

Rekomendacja 1. Ochrona zdrowia psychicznego pracowników.

JOPS zaangażowany w przeciwdziałanie skutkom sytuacji kryzysowej ma obowiązek bezzwłocznej organizacji dostępnej dla wszystkich zaangażowanych pracowników superwizji pracy socjalnej ukierunkowanej na:

- a) profilaktykę traumy wtórnej,
- b) redukcję negatywnych konsekwencji syndromu pomocnika,
- c) wzmacnianie psychospołecznych granic profesjonalnego działania,
- d) pracę w kontekście doświadczeń traumatyzujących.

Pracownicy JOPS zaangażowani w przeciwdziałanie skutkom sytuacji kryzysowej mają uprawnienie do udziału w tygodniowym programie treningowo-szkoleniowym ukierunkowanym na profilaktykę i/lub redukcję psychicznych oraz społecznych szkód związanych pracą w sytuacjach traumatyzujących; ww. program powinien obejmować następujące zagadnienia:

- a) praca socjalna w sytuacji kryzysowej,
- b) zarządzanie zespołem (np. analizy sytuacyjne, studia przypadków), komunikacja w kryzysie,
- c) integracja zespołu pracowników.

Właściwy regionalny ośrodek polityki społecznej udziela niezbędnego wsparcia w realizacji ww. zadań. Finansowane ww. form ochrony zdrowia psychicznego pracowników gwarantuje MPRiPS z budżetu państwa.

Rekomendacja 2. Koordynator ds. współpracy sieciowej oraz komunikacji kryzysowej.

JOPS ma obowiązek powołania nowego stanowiska pracy – koordynatorów ds. współpracy sieciowej oraz komunikacji kryzysowej, którego funkcje i zadania byłyby zgodne z rekomendacjami projektu pt. „Kooperacje 3D. Model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin” zrealizowanego przez Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej w Krakowie, Katowicach, Opolu i Łodzi w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Finansowane ww. stanowiska pracy gwarantuje MPRiPS z budżetu państwa.

Rekomendacja 3. Organizacja pracy.

JOPS we współpracy z koordynatorów ds. współpracy sieciowej oraz komunikacji kryzysowej ma obowiązek przygotowania „spec-procedur” na wypadek sytuacji kryzysowych umożliwiających sprawną decentralizację uprawnień niezbędnych do wykonywania zadań w sytuacjach kryzysowych. JOPS we współpracy z koordynatorami ds. współpracy sieciowej oraz komunikacji kryzysowej ma obowiązek wypracowania wewnętrznego standardu pracy w sytuacjach kryzysowych, który obejmuje:

- a) dopuszczalne obciążenie pracą w kryzysie,
- b) system rotacji pracowników,
- c) system pracy zadaniowej

Rekomendacja 4. Absorbacja i wynagrodzenie pracowników.

Odpowiednie przepisy określają procedury zrównoważonej absorpcji i współpracy pracowników z jednostek rządowych i samorządowych na wypadek sytuacji kryzysowych. MPRiPS gwarantuje w budżecie państwa centralną rezerwę budżetową z tytułu dodatkowego wynagrodzenia pracowników, zaangażowanych w przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym.

Rekomendacja 5. Rozwój i ewaluacja współpracy organizacji publicznych w sytuacji kryzysowej.

Odpowiednie przepisy określają:

- a) konieczność okresowego przeglądu oraz ewaluacji stanu współpracy na wypadek sytuacji kryzysowej organizacji rządowych/samorządowych, ze szczególnym uwzględnieniem kooperacji pomiędzy pomocą społeczną a służbami mundurowymi oraz medycznymi;
- b) mechanizmy dynamicznego definiowania zasobów i podtrzymywania dostępu do niezbędnych zasobów w sytuacjach kryzysowych.

Mamy nadzieję, że powyższe propozycje spotkają się z Pani życzliwym przyjęciem i staną się przedmiotem dalszych działań resortu, w tym legislacyjnych. Należy bowiem zauważyć, że kolejne kryzysy, jakich doświadczamy w ostatnich latach (m.in. stan epidemii, kryzys uchodźczy, stan klęski żywiołowej – powódź), wskazują że system pomocy społecznej nie jest w sposób przewidywalny, stabilny i zorganizowany, przygotowany na ich wystąpienie. Niezbędne jest zatem podjęcie pilnych działań, które zniwelują ryzyka w przyszłych sytuacjach kryzysowych. W tym zakresie deklarujemy gotowość dalszej współpracy z kierowanym przez Panią resortem.

Otrzymują:

1. Adresat
2. a/a

PRZEWODNICZĄCY
Polskiej Federacji Związkowej
Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej

Paweł Maczyński